

תוכן עניינים

1.....	תקציר
2.....	מבוא
3.....	קשר מורה-תלמיד
1.1.	חשיבות הקשר בין מורה לתלמיד 3
1.2.	השפעת טיב הקשר עם המורה על משתנים הקשורים לתלמיד 4
1.3.	מה תורם לקשר בין התלמיד למורה? 4
2.	תיאורית ההתקשרות..... 6
2.1.	הבסיס של תיאורית ההתקשרות 7
2.2.	תיאורית ההתקשרות מעבר לשלב הינקות..... 8
10.....	דפוס ההתקשרות של הילד וקשר מורה-תלמיד
3.1.	התקשרות של ילד למורה 10
3.2.	השפעת סגנון ההתקשרות של מידת הקרבה בין המורה לילד, מידת האמון ומידת הרגישות 12
3.3.	השפעת סגנון ההתקשרות על מידת הקונפליקט ובעיות התנהגות 13
3.4.	השפעת הקשר עם המורה על התקשרות לא בטוחה בין האם לילד 13
3.5.	התקשרות בין מורה ילד במבט בינתרבותי 14
14.....	סיכום ומסקנות
16.....	ביבליוגרפיה

מבוא

המטרה של העבודה הנוכחית היא לבחון האם ניתן לתאר את הקשר בין מורה לתלמיד במונחים של תיאורית ההתקשרות. תיאורית ההתקשרות היא תיאוריה ידועה אשר התפתחה על מנת לתאר דפוסי תגובה שונים של פעוטות לדמות המטפלת העיקרית, בדרך כלל האם והמודלים אותם הם יוצרים בעקבות התנסויות עם דמות זאת. לסגנון התקשרות שנוצר בינקות ישנה השפעה רבה על האופן בו בני אדם מגיבים למצבים אינטימיים גם בבגרות, כפי שחשפו מחקרים רבים בתחום.

אחד הקשרים המשמעותיים שיש לילדים הוא עם מוריהם. ילדים נמצאים בבית הספר שעות רבות כל יום, ומורים בדרך כלל מהווים לא רק דמויות סמכות, אלא גם דמויות קרובות המעניקות תמיכה, סיוע וביטחון לילדים במהלך היום-יום. הקשרים אותם הילדים יוצרים עם המורים עשויים להיות חיוביים או שליליים, והעבודה תבחן האם סוג הקשר שנוצר בין הילד למורה עשוי להיות תלוי בסגנון ההתקשרות של הילד, וגם סגנון ההתקשרות שהילד יוצר עם המורה.

העבודה תבחן תחילה את היחסים בין תלמידים למורים, עם דגש על חשיבות הקשר, והשפעתו הן על התלמידים, והן על המורים. לאחר מכן, העבודה תתאר את תיאורית ההתקשרות, בדגש על מחקרים אשר בחנו את סגנון ההתקשרות מעבר לגיל הינקות. המטרה של פרק זה היא לבסס את החשיבות של סגנון ההתקשרות לא רק בין הילד לאימו, אלא גם בין הילד או המתבגר לדמות המורה. לאחר מכן, העבודה תבחן את הקשר בין סגנון ההתקשרות של התלמיד לקשר עם המורה בדגש על השפעות חיוביות ושליליות.

החשיבות של העבודה היא בהבנה טובה יותר של הקשר בין תלמידים למורים. כפי שיפורט בסקירת הספרות, קשר חיובי הוא בעל השלכות הן על התלמידים והן על המורים. בחינת הקשר תחת תיאורית ההתקשרות עשויה לספק זווית חדשה לבחון קשר זה, ולתת בסיס למחקרים חדשים אשר יבחנו את האופן בו ניתן לסיע לתלמידים ולמורים לבסס קשר חיובי ומשמעותי.

קשר מורה-תלמיד

מטרת פרק זה היא לתאר את החשיבות הגדולה שיש לקשר בין תלמידים ומורים, ולשאל את השאלה האם קשר בין מורה לתלמיד הוא אחד הקשרים המשמעותיים בחייהם של התלמידים?

1.1 חשיבות הקשר בין מורה לתלמיד

על פי פיאנטה וסטלמן (Pianta & Stuhlman, 2004), אחד המשתנים אשר הכרחיים להצלחתם של התלמידים הוא הקשר או מערכת היחסים בין המורה לתלמיד. יחסים אלו, אשר דומים במאפיינים רבים ליחסים שיש לילד עם הוריו, דורשים מהמורה תכונות של הכלה, הבנה, תמיכה, הקשבה ורגישות לצרכים של כל תלמיד בפני עצמו.

חלק ניכר מזמן של צעירים מוקדש לבית הספר – לימודים בבית הספר עצמו, ושיעורי בית כאשר הם חוזרים הביתה. מהסיבה הזאת, לבית הספר יש חשיבות רבה בפיתוח האישיות והעתיד של הילדים (Rucinski, Brown & Downer, 2018). במחקר בו החוקרים בדקו את השאלה האם ניתן לנבא את העתיד של הילדים על פי חוויה הבית ספרית שלהם, החוקרים עקבו אחרי התפתחותם של תלמידים מגיל הגן ועד לבחירת הקריירה, ומצאו כי עד לסוף כיתה ג', העתיד של הילדים קבוע יחסית וניתן לניבוי. כלומר, יהיה ניתן לנבא מי יצליח פחות ומי יצליח יותר (Pianta & Stuhlman, 2004).

ממצאים של מחקרים כגון אלו מצביע על כך כי לשנים הראשונות בבית הספר ישנה משמעות רבה עבור הילדים משום שזמן זה עשוי לקבוע את הצלחתם בעתיד. על הילדים המגיעים לבית הסבר להבין כיצד להתמודד עם אתגרים אשר דורשים הישגים כגון מטלות ומבחנים, וגם עם יחסים חברתיים אשר כוללים קשר עם תלמידים אחרים וגם עם המורים. כאמור, הקשר בין התלמידים למורים הוא בין החשובים ביותר בין כותלי בית הספר. מערכת היחסים בין המורה לתלמיד חשובה להתפתחות של התלמידים, להתפתחות של הביטחון העצמי ולרכישת מיומנויות הנחוצות להשתלבות בסביבה החברתית של בית הספר (Singer & Wong, 2019).

חוקרים שונים חקרו את השאלה האם סוג הקשר המתפתח בין תלמידים למורים קשור להצלחה של התלמידים בבית הספר, וגם על משתנים אחרים כגון עמדות ומעורבות בבית הספר (Hughes, 2012). מנגד, כאשר הקשר בין המורים לתלמידים אינו טוב, הדבר עשוי להיות בעל השפעה שלילית על הציונים של התלמידים וגם לבוא לידי ביטוי באמצעות קושי פסיכולוגי (Hughes, 2012). אחת הסיבות לחשיבות מערכת היחסים בין התלמיד למורה והאופן בו הוא קשור להישגים של התלמידים קשור בכך שההישגים בבית הספר, קשורים למידת ההצלחה של הילדים בהמשך חייהם (Pianta, 1999).

אם כך, הדבר מראה כי ישנה משמעות רבה לקשר בין מורים לתלמידים, ולכן יש חשיבות רבה לחקור מה הופך את הקשר למשמעותי, ואילו משתנים עשויים לנבא קשרים חיוביים לעומת שליליים בין התלמידים למורים.

מבחינת הידע שהצטבר עד היום, נמצא כי הקשר בין יחסי מורה-תלמיד קשור להצלחה בלימודים